

Út a tipográfusok földjére

GYOMA – GYULA – BÉKÉSCSABA, 2023. DECEMBER 7–8.

Bubik Veronika

A BSzC Szent-Györgyi Albert Technikum és Kollégiumhoz tartozó Nyomdaipari Tudás- és Képzőközpontban vannak az ország legszuperebben felszerelt nyomdaipari tanműhelyei, és hozzá kiváló tanárok. Most végre alkalmunk nyílt arra, hogy a METU Tipográfus szakirányú továbbképzésének (Tipost) végzős csoportjával személyesen látogassunk Békéscsabára a „műhelyismeret” tantárgyuk apropóján.

A Gyomai Kner Nyomda és a Kner Nyomdaipari Múzeum útba esett Békéscsabára menet, nem hagyhattuk ki. Gyula is egy régóta dédelgetett célpont volt. Czégé Petra, egykori tanítványunk, itt dolgozik a levéltárban, és amíg hozzánk járt, sokszor mesélt azokról a kincsekről, amelyeket e falak között őriznek.

Minden helyszínen volt fogadókészség, és sikerült időpontot egyeztetnünk. December 7-én korán reggel, sűrű hóesésben vágtunk neki az útnak.

Gyomán Kovács Barna vezetett minket. A nyomólemezek előhívásánál sokáig beszélgettünk, a hallgatók érdeklődve kérdeztek, rácsokról, színekről, papírokról, majd elindultunk be a nyomdába. Ihletetlen szívtuk be mindannyian a nyomdafesték szeretett illatát.

Opauszki Pál bemutatja az ofszetnyomatást a BSzC Szent-Györgyi Albert Technikum és Kollégiumhoz tartozó Nyomdaipari Tudás- és Képzőközpontban

A négy nyomóműves Heidelberg gép ütemesen dobálta ki a nyomatokat, Barna magyarázott, csak az ő hangja hatolt át a gép zaján.

Haladtunk tovább raklapokra halmozott nyomtatványok között. Összehordás, hajtogatás, fűzés, sürgés-forgás, gépzaj. Elmentünk a ragasztógép mellett és a hullámvasút alatt, amin a könyv végigmegegy, hogy legyen ideje a ragasztónak megkötni. Itt a raklapokon már kész könyvek sorakoztak. Ragasztott, füles, sarokkerekített, fűzött, keménytáblás, védőborítós, mindenféle könyv.

Pár héttel előbb kézzel fűzött könyvet készítettünk Somogyi Márk workshopján, belénk ivódott a kézi kötés egyes lépései. Itt sorozatgyártásban láthattuk, hogy mit tudnak a gépek. Az emberi kéz munkája azonban most is nélkülözhetetlen.

Nyomdai díszek és betűk a Kner-nyomdából

Utunkat a Kner Múzeumban folytattuk. Kner Imre családi háza szolgál a múzeum épületeként. Beinschróth Károly, a Kner-nyomda egykori dolgozója kísért körbe bennünket, aki ma már nyugdíjas. Személyes szeretete a család és a nyomda iránt átsugárzott a történeteiben, amelyekből kirajzolódott a család tehetsége, összetartása, embersége, felelőssége a közösség iránt, az együttműködési készség, az innováció és az üzleti érzék. A tárlókban ott a sok gyönyörű

A Kner Nyomdaipari Múzeum egyik termében

nyomtatvány, arányérzékről és jó ízlésről tanúskodnak. A betű szeretete nyilvánul meg bennük, anyagi értelemben is – a nyomdabetű, a papír és a festék szeretetében –, de átvitt értelemben is, a szöveg, a grafika, az irodalom iránti igényességben. Gyönyörű összhang.

És ott a tragédia is a tárlókban, amely véget vett ennek a ragyogásnak.

Tudtam, hogy a hallgatókat is meg fogja érinteni a történet, a látnivaló. Sok kérdésük volt.

Megnéztük a 2023-ban megnyitott új tárlatot is, Kner Endre hajdani házában, amely Kner

Inspirálódás a múzeum tárlójában elhelyezett Kner-kiadványokból

Albert munkásságáról, Amerikában kiteljesedő fényes karrierjéről és – ami ezzel éles kontrasztot képez – az itthon maradt családtagok szomorú sorsáról szól a holokauszt nyomán. A tárlat kissé hiányos éppen, de beszélgetés közben a tablókat, tárlókat nézegetve így is sokat tudtunk meg, és az érzések is kavargtak bennünk.

Az idő már szorított, egy kicsit késésben voltunk. Ahogy a navigáció ígérte, nagyjából egy óra alatt Gyulára értünk.

Sajnos a késéssel kissé megvárakoztattuk Petrát és Erdész Ádámot. Nem látszott rajtuk, hogy haragudnának, nagy örömmel fogadtak. Petra egy terembe vezetett minket, ahol két nagy asztalra voltak a kincsek kiterítve. Erdész Ádám a levéltár nyugalmazott igazgatója, aki kutatta a Kner család történetét, hagyatékát. A gyomai új tárlat is kötődik a nevéhez, és két kötet is, amelyek a közelmúltban jelentek meg Kner Albert munkásságáról, valamint a Kner család levelezéséről 1938 és 1949 között.

Körben leültünk és Ádám elkezdett beszélni a Kner családról és Kner Izidor unokájáról, Haiman Györgyről. A délelőtt hallott személyes hangvételi történetek itt tudományos oldalról

Erdész Ádám előadása előtt Czégé Petra beszél a bemutatott anyagról a gyulai levéltárban

megvilágítva, levéltári anyagokból megelevenedve tárultak eléink. Közben nézegethettük a kiadványokat, nyomtatványokat. Tudtuk azt, hogy a Kner-nyomda fő profilja a közigazgatási nyomtatványok előállítására volt, itt megnézhettük ezeket is. Nekünk persze azért nem elsősorban ezek a nyomtatványok szereztek örömet. Inkább azok, ahol a tipográfiai tervezés esztétikai oldala is kidomborodik. Igazi, unikális darabokat láthattunk és vehettünk a kezünkbe. Haiman György hagyatéka is telis-tele van nagy jelen-

tőségű művekkel: gyönyörű könyveket, kiadványokat, terveket, közöttük bélyegterveket is láttunk. Emellett a tipográfia történeti kutatómunkája is kiemelkedő volt. Külföldön is megjelentek Tótfalusi Kis Miklós munkásságát feltáró kutatási eredményei. Meg kell említeni tanári hivatásában is. A Magyar Iparművészeti Főiskolán ő alapította a Tipografikai tanszéket, amelynek tanszékvezetője is volt.

Szabad szemlélődés a Kner család és Haiman György hagyatékaiban található kiadványokban

Ádám előadása után szabadon beszélgetve nézegettük az asztalokon található érdekesebbnél érdekesebb tipográfiai munkákat.

Petra még levitt bennünket a könyvkötő műhelybe, ahol megnéztük, hogyan lehetett helyrehozni még az igazán nagyon rossz állapotban lévő régi könyveket is. Kézzel írott, nagyméretű köteteket néztünk, például egy adós könyvet. Fábíán Attila mutatott nekünk képeket arról, hogy milyen rossz állapotban volt a könyv, amikor a kezébe került, az asztalon pedig belelapozhattunk a megtisztított, megújult és a környezeti hatásokkal szemben ellenállóvá tett kötetbe.

Másnap reggel 9-re értünk a BSzC-be, ahol Opauszki Pál és kollégái vártak minket, hogy megmutassák a műhelyeket.

A hallgatóink füzetborító terveket készítettek, az egyik grafikai állományból készültek az ofszet nyomólemezek.

Az ofszetműhelyben végzős gépmester diákok mutatták meg, hogyan erősítik föl a nyomólemezeket a hengerre. A mi hallgatóink felállhattak a gép mellé, és felülről tudták figyelni a hengerek mozgását nyomtatás közben.

A nyomtatás beigazítását, hibáinak kiküszöbölését kísérhettük figyelemmel, azután elindult a nyomtatás.

Ezután a digitális nyomda terme következett. A nyomdagép mellett egy ragasztóköttő gépsor is van a helyiségben. Ha a nyomtatás elkészült, néhány beállítás után a kötészet folyamat is automatikusan lezajlik és a gépsor végén kippotyog a kész ragasztóköttő, borítóval ellátott kiadvány. A többiek füzetborító tervéből digitális nyomtatást kaptak, és minden borító ragasztott könyvtestet kaptak.

Innen a flexó gépterembe mentünk. Sajnos nem tudtuk megnézni működés közben, de Pali részletesen bemutatta nekünk a gépet, az alkatrészeit, és elmagyarázta a működését. Izgalmas beszélgetés alakult ki a kérdések nyomán.

A flexó nyomógép után az Arizona táblanyomó gép következett. Doboografikákat nyomtatunk, karácsony előtt időszerűek voltak az ajándécsomagolások. Digitális vágógép bígelte, körbevágta a dobozokat, öröm volt nézni.

Ezzel fejeződött be a látogatásunk.

Elfáradtunk, de nagyon élménydús volt az út. Ezúton is köszönjük mindenkinek, akikkel találkozhattunk, hogy szívesen fogadtak bennünket, nem sajnálták ránk az időt és a felkészülést. Hála a barátaink és a vendégeinknek!

Résztevők:

Bozzay Bia, Bubik Veronika, György-Réti Mia, Katus Krisztina, Kőrösi Márta, Mozsár Mátyás, Nagy Cecília, Németh Dániel, Polgárdi Ákos, Szabó Gyöngyi, Tót Barbara, Varga Júlia, Vass Réka, Veres Vica, Virágvölgyi András.